

Köyümüz Bozanda Türbesi bulunan Şah Sultanı elimizde bulunan bir Divan ve Sayın Ali İhsan Öztürk ün ulaştırdığı Halil Yazğan tarafından hazırlanmış bir inceleme araştırmadan yola çıkarak sunmaya çalışacağız.

Bozan Köyü'nde 90 yaşının üstünde yaşayan ve ömrünün son yıllarında Şah Sultan ziyaretine bakmakla meşgul olan Bessey oğlu Hüseyin Kaya'nın mezarı türbenin yanında bulunan ve kendi arazisi olan tarlaya konulmuştur. Bugün ise, Bozan Köyü'nden Hüseyin Kızı Sevim Özdemir'e türbenin anahtarı teslim edilmiş olup, her türlü hizmetini eksiksiz olarak yerine getirmektedir. (2006 tarihi itibarıyla düzeltme yapıyorum: Tekkeye şu anda Gubuzun oğlu Hüseyin Mansur bakmaktadır.)

Şah Sultanın dönemini anlatırken sadece Şah Sultanı işlemek o dönemi anlatmaya yetmeyeceği için Devrüş Muhammedi tanıtma zorunluluğumuz bulunmaktadır. Bu temelde Şah Sultanı iki başlık altında ele alacağız. Bunlar Devrüş Muhammed ve Şah Sultanın kısa özgeçmişleri ve kendilerine ait olan nefeslerden oluşacaktır. Devrüş Muhammede ait 156 ve Şah Sultana ait 20 Nefes günümüze dek ulaşmıştır. O dönemde yaşamış diğer bir Ozan Aşık-i Ahmed'in ise 73 nefesi günümüze ulaşmıştır.

Elimizdeki Divanın Meydana geliş Şekli:

Malatyanın Arguvan İlçesine bağlı Karahöyük Köyünden Mehmet oğlu Mustafa Bal(H:1329 doğumlu), küçük yastan başlamak üzere Devrüş Muhammedin, Aşiki Ahmetin ve Şah Sultanın nefeslerini, el yazısı, eski yazı, Mecmualardan ve de bazı sahip olan kişilerden toplamıştır. Topladığı Şahıslar şunlardır: İsa Köyünden Bekir efendinin mecmuasından, Halpuz Köyünden Ahmet efendinin mecmuasından, Kuşu köyünden Geldigin mecmuasından, Divrigi'nden Hasan Hüseyin Asil ve Yusuf Hocanın mecmuasından elde etmiştir. Nefeslerin öz halini koruduğu noktasında kesin bir bilgiye sahip olmamakla beraber sitemizde yayınlacağız.

Devrüş Muhammed Kimdir?

Devrüş Muhammed Kerkütlü Seyit Hüseyin isminde bir zatin oğludur. Seyit Hüseyin Kerbelayı ziyaret eder oradan Hac-ı Bektaş Dergahına gider hizmet eder tekrar Kerbelaya gider İmam Hüseyin Dergahındada hizmettede bulunmuş. Bu yolculuk sırasında her defasında Arguvanın İsaköyüne uğrar, misafir olurmuş. Bu

seyahatlardan birisinde Köylülerin ısrarını kırmayıp İsaköyüne yerleşmiş ve Fatime isimli bir kızla evlenmiş.

1755 tarihinde Devrüş Muhammed dünyaya gelmiş ve küçük yaşlardayken babası ölmüş. Annesiyle beraber fakirlik ve zaruret içerisinde büyümüş ve daha genç yaşında ilahi bir aşka tutulmuştur.

Hac-ı Bektaş Dergahında hizmetlerde bulunmuş birçok kez ve Devrüşlük makamına ulaşmış, yaşamı süresince 3 defa Kerbalayı ziyaret etmiş, hizmette bulunmuş sonra Divriginin Anzahar köyüne yerleşmiş ve Devrüşlük sorumluluğunu oradada uygulamıştır. Karahöyük köyündeki muhuplarını devamlı ziyaret edermiş ve hayata gözlerini Hicri (1244) tarihinde kapatmış ve şimdiki Anzahar'daki türbesinde meftundur.

Sah Sultan kimdir?

Şah Sultanda Devrüş Muhammed ve Aşık-i gibi İsaköyünde doğmuştur.

Babasının adı Babo Ahmet isminde fakir bir çiftcidir.

Sah Sultanin dogum tarihi 1755 dir.

Şah Sultan genç yaşında Devrüş Muhammede bağlanarak kendini ilahi bir yola adanmıştır.

Devrüş Muhammedi, Aşık-i Ahmeti gibi köyünden ayrıldıktan sonra Devrüş Muhammedin yaşadığı Anzaharda kısa bir dönem ikamet etmiş ve ardından Devrüş Muhammedin vefatından sonra kısa bir dönem İsaköyünde yaşamış ve daha sonra D.Muhammedin müritleri "taliplerin" ve kendisini de seven Bozanlıların ısrarı üzerine Bozana gider ve hayatının sonuna dek Bozanda kalmış ve Hicri 1264 de hayata gözlerini kapatmıştır.

Nefesleri:

Tasavvufla ilgili Şiirlerinde,

" Şerh edip Kuran'ın manasın seçen

İkiliği atıp birliği geçen

Tavus kuşlarıyla seyrana çıkan

Bin çerağın söyle sırdır efendim"

ve

"Musa'yı Kazım'ın şavkı Veli'den

Meskeni anlattı aşkın elinden
İmam-ı Rıza'nın sesi Ali'den
Öter dertli dertli gülşana düştük
vede

"İmam Cafer hatmeyledi ilmini
Sahibine bağlamıştır belini"

"Yolumuz Muhammed Ali yoludur"

"Hak'ta hidayettir bize bu saadet
Muhammed Mustafa Ali'den himmet
Ceset kalır burda can çeker zahmet
Can-ı kurtarmağa sahip bulmalı"

Diyen Şah Sultan Allah, Muhammed, Ali, Oniki İmam, Hacı Bektaş-ı Veli, Devriş Muhammed ve Erenlerin sevgisinin yanında onların meziyetlerini belirtmekte, dara düştüğünde sığınmakta ve yardım beklemektedir.

Tasavvufla ilgili bu tür şiirlerinin yanında çeşitli toplumsal ve bireysel konularda yazdığı şiirleri bulunmaktadır.

"Zalim kast eyledin girdin haneme
Yağma ettin ondan malım sana ne
Seni şevke ederim bari hüdama
Zahmeti zarınan kalsın zalim"

"Ne kadar zahmet edersen bana
Niyazım Hakka'dır kiblem kabeye
İlacım bulmazsam gitmem uzağa
Zahmettin zarınan kalsın zalim"

Bir şiirinde kendisine zulm edenleri Firavun'a benzetmekte ve akibetlerininde firavun'ların akibetine uğramasını dilemektedir.

"Firavun Musa'ya gör neler etti
Aşrı küsrü lehü kalem zar etti
Ahirinde onu deryada yuttu
Bunu da etsende görse gözümüz"

Şah Sultan kendisi hakkında çıkartılan dedikodulardan usandığını belirttiği bir şiirinde;

"Yalancının menzilinde usandım
İnanmayın şu çürüğün sözüne
Sofuyum der gelir cem'e oturur
İrağbeti daim kendi özüne"

ve

"Büyük küçük bir araya geldiler
İleri gelenler geri durdular
şurda garip kaldığımız bildiler
Ne gördünüz bizden nedir adamlar."

vede

"Nice yıldır ayibini gizledim
İnşallah imana gelir gözledim"

diyen Şah Sultan bir şiirinde,

"Yüzü kara hak cemine varamaz
Kör olmuştur hak didarın göremez
Yüzyıl kalsa ali nesli türemez
Muaviye oğlu ile kızından

Şah Sultan dünyada ve ahiretinde umudu gördüğü Devriş Muhammed için yazdığı bir şiirinde,

"Vatan tutmuş Anzahar'ın dağını
Divriği'nin bahçesini bağını
Gelene gösterin yolun sağını
Dünya ahret umudumsun efendim"

Şah Sultan çoğu şiirlerinde kendi mahlazı ile birlikte Devriş Muhammed'in mahlasını kullanmaktadır.

Kendi mahlasından önce devriş Muhammed'in mahlasının kullanması Devriş Muhammed'e olan saygısı, sevgisi nezaketi, onun üstünlüğünü, büyüklüğünü, alimliğini, piriğini ve açılan yaralara melhem olabileceğini vurgulamasından kaynaklanmaktadır.

"Devriş Muhammed'im El aman mürvet
Umarım ahirette çektirme zahmet
Şah Sultan kapında diler ırahmet
İrahmet dileyen sadık olmalı"

ve

"Devriş Muhammed'im Hünkar'ın canı
Pervane olmuşum yandırma beni
Şah Sultan kapında delidir deli
Ya Ali sen gönder senden isterim"

vede

"Devriş Muhammed'im bu nasıl töre
Devi yarattı ki bizi mi yeye
Şah Sultan'ım derki şekavemdir sana
Alemler elinde giriftar oluptur:"

Bazı şiirlerinde yalnız devriş Muhammed'in mahlazını kullandığıda olmuştur.

"Devriş Muhammed'im pınarın gözü
Seni bilmeyenin karadır yüzü
Yarın mahşer günü sen kurtar bizi
Dünya ahret umudumsun efendim."

diyen Şah Sultan Aşiki'ye (Aşık Ahmet Ağa) de oldukça bağlıdır.Kimilerine göre Aşiki'yi manevi kardeş olarak görmektedir.

Aşiki (Aşık Ahmet Ağa) için yazdığı bir şiirinde;

"Urum ellerine bir can gönderdim
Ya Ali sen gönder senden isterim
Bakmazmısın kebab oldum kavruldu
Ya Ali sen gönder senden isterim.

Kerem eyle aşirasın belleri
Çok gezdirmeyesin gurbet elleri
Gariptir bilmezsem uzak yolları
Ya Ali sen gönder senden isterim.

Ahmed'im çekmiştir mansur darını
Hakk'a teslim etti cümle varını
Hıdır arzuluyu hub cemalini
Ya Ali sen gönder senden isterim."

Bir şiirinde Aşiki'yi turnaya benzetmektedir.

"Güzel turnam pervaz edip gel gitmi
Gidip garip yerde bir mekan tutma

Garip kaldım gidip beni terk etme
Gel bizim ellere gez kerem eyle

Sefil turnam ben mahzunum gel gitmi
Ali'yi seversen beni terk etme
Şah Sultan yaralı göğsünden itme
Gel bizim ellere gez kerem eyle";

Halk arasında Şah Sultan'ın hiç evlenmediği veya nişanlanmadığı her ne kadar söyleniyorsada:

Eskiden nişanlı kızlar ve gelinler, kaynana ve kayınbabaları ile konuşmazlardı. El işaretleri ile anlaşırlardı. Buna gelinlik etme denir. Gelinlik etme nezaket ve saygı olsun diye yapılırdı.

Şah Sultan'ın dilden dile dolaşan bir şiirinde;

"Bir zaman Palhada kuzuyu göttüm
Bir zaman Hamız'a gelinlik ettim."
Yine de dediler Babo'nun kızı";

Dediğine göre evlenmemişse bile nişanlanmıştı.

Şah Sultan'ın İsa Köyü'ndeki Dedeler kabilesinde olduğu söylenir.

Dedeler kabilesi Karaaslan soyadını taşımaktadır. Dedeler kabilesinde Mehmet Mustafa Karaaslan'ın yurt dışında olduğu bilinmektedir. Ayrıca İsa Köyü'nde Miçiler kabilesinin Şah Sultan'a bağlı olduğu söylenir.

KAYNAK KİŞİLER

- 1- HÜSEYİN KARAKUŞ: Hıdır ve Sultan oğlu 1924 doğumlu, Armutlu (Kuşu) Köyü Eski Muhtarı.
- 2- ALİ İHSAN ERDOĞAN: Hüseyin ve Hanım oğlu 1943 doğumlu, Emekli Öğretmen, Armutlu Köyü
- 3- ALİ RIZA UĞURLU: Hasan ve Fatma oğlu 1937 doğumlu, İsa Köyü,

- 4- GÜLSEREN YILDIZ: Hasan ve Hatice kızı 1964 doğumlu, Arguvan İlçesi
5- MUHARREM ÖZTÜRK: Hasan ve Hanım oğlu 1938 doğumlu, Bozan Köyü

KAYNAKÇA

- 1- İsmail ÖZMEN, Alevi Bektaşî şiirleri Antolojisi, Cilt. 4
- 2- Hamza AKSÜT, Anadolu Aleviliğinin Sosyal ve Coğrafi Kökenleri Tasarım Yayınları
- 3- Mehmet YARDIMCI, Arguvan Olgusu Dergisinin 7. sayısı.
- 4- 1560 tarihli Kanuni Devri Malatya Tahrir Defteri.
- 5- Halil YAZGAN'ın Özel Arşivi.
- 6- Divan